

Samenvatting | juni 2015

Natura 2000 Deltawateren

Ontwerpbeheerplan 2015-2021

Leeswijzer

De Deltawateren, de grote wateren in het deltagebied van Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Brabant, zijn onderdeel van Natura 2000, het Europese netwerk van natuurgebieden. In deze gebieden draait het om beschermen, beleven en gebruiken. Om de dieren, planten en leefgebieden in de Deltawateren een toekomst te bieden, is een beheerplan gemaakt met een looptijd van zes jaar. Hierin staat welke natuurwaarden in het gebied behouden moeten blijven of moeten verbeteren en welke maatregelen daarvoor nodig zijn. Het beheerplan geeft ook aan welke activiteiten mogelijk zijn, zonder dat deze een nadelig effect hebben op de natuur. Het ontwerpbeheerplan is nu gereed.

Deze samenvatting informeert u op hoofdlijnen over de spelregels voor het samengaan van natuurbescherming en menselijke activiteiten in de Deltawateren. Naast algemene informatie over Natura 2000 en het gebied, vindt u een uitleg over welke activiteiten onder voorwaarden mogen plaatsvinden of waarvoor een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) nodig is. Daarna wordt ingezoomd op de afzonderlijke gebieden met een omschrijving van de maatregelen die daar genomen worden. Tot slot wordt ingegaan op de uitvoering van het plan, de communicatie, de handhaving en de partijen die daarbij betrokken zijn. Een uitgebreide samenvatting per gebied vindt u in de deelplannen.

Leestip beheerplan

Het ontwerpbeheerplan bestaat uit een Algemeen deel en zeven gebiedsdelen. Het is handig om eerst het algemene deel te lezen en daarna de gebiedsdelen. In het algemene deel zijn zaken opgenomen die gelden voor alle gebieden en het geeft een overkoepelende beschrijving van de doelstellingen, knelpunten, maatregelen en doelbereik. Een gedetailleerde uitwerking daarvan is te vinden in de gebiedsdelen.

Inhoudsopgave

Wat is Natura 2000?	3
Omschrijving van het gebied	5
Gebruik van de Deltawateren	6
De Natura 2000-gebieden	12
Uitvoering	29

Hoe staan de Deltawateren ervoor?

Als gevolg van het verdwijnen van zout en getij uit veel van de Deltawateren, in combinatie met toenemend recreatief gebruik, vraagt de bescherming van een aantal soorten extra aandacht. Toch worden met het huidige beheer van het gebied en met de uitvoering van de maatregelen uit het beheerplan, de meeste doelstellingen bereikt. Nu of gedurende de tweede beheerplanperiode. Omdat de Deltawateren al jarenlang beschermd natuurgebied zijn, kunnen de meeste activiteiten doorgaan. Soms zijn extra maatregelen nodig. Dit is geregeld in het beheerplan. Het plan zorgt dan ook voor duidelijkheid voor de gebruiker.

Wat is Natura 2000?

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden in Europa. De Europese Unie (EU) heeft dit netwerk ingesteld, omdat de natuur en de biodiversiteit (soortenrijkdom) in Europa al decennia lang snel achteruitgaan. Door de Natura 2000-gebieden extra te beschermen, kunnen de specifieke natuurwaarden in stand worden gehouden. En zo zorgen we ervoor dat in Europa tal van verschillende leefgebieden en diersoorten kunnen blijven bestaan.

Ruim 160 bijzondere gebieden in Nederland

Het ministerie van Economische Zaken (EZ) heeft in Nederland ruim 160 Natura 2000-gebieden aangewezen. Voor die gebieden zijn aanwijzingsbesluiten opgesteld. Soms gaat het om grote gebieden, zoals de Waddenzee of de Zuidwestelijke Delta, en vaak zijn het kleine bosgebieden of heidevelden met bijzondere en zeldzame planten en dieren. Andere EU-landen hebben hetzelfde gedaan. Zo ontstaat het Natura 2000-netwerk.

Beheerplannen

De EU-Vogelrichtlijn en de EU-Habitatrichtlijn schrijven voor welke soorten en gebieden in het Natura 2000-netwerk beschermd moeten worden. Elk land bepaalt hoe ze die bescherming regelen. Nederland maakt per gebied een beheerplan. De overheid, een ministerie of provincie, staat hiervoor aan de lat en betreft daarbij altijd de eigenaren en gebruikers van het gebied en de lokale of regionale natuur- en belangenorganisaties. Rijkswaterstaat stelt in

opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM) het Beheerplan Deltawateren op. Dit gebeurt in samenwerking en overleg met de provincies Noord-Brabant, Zeeland en Zuid-Holland, het ministerie van EZ en belanghebbenden uit het gebied.

Wat staat er in het plan?

In het beheerplan staat waarom de Deltawateren beschermd moeten worden, of het goed gaat met de natuur, welk natuurbeheer er moet worden uitgevoerd, wie dat doet en wat de kosten zijn. En ook staat erin welke activiteiten wel en niet zijn toegestaan in de Deltawateren. De Deltawateren zijn al jarenlang beschermd natuurgebied. De meeste activiteiten kunnen daarom gewoon doorgaan. Soms is een Nb-wet vergunning of zijn extra maatregelen nodig om de negatieve invloed op de natuur te voorkomen. Doel van het beheerplan is uiteindelijk om natuurbescherming, beleving en gebruik goed te laten samengaan.

Het gebied

De grote wateren in het deltagebied van Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Brabant heten de Deltawateren. Oude Maas, Haringvliet, Hollands Diep, Grevelingen, Oosterschelde, Veerse Meer en Westerschelde & Saefthinghe zijn definitief aangewezen als Natura 2000-gebied. Deze zeven gebieden zijn opgenomen in het Natura 2000 Beheerplan Deltawateren. Twee gebieden, namelijk Krammer-Volkerak en Zoommeer, zijn nog niet definitief aangewezen. Voor deze wateren wordt nog een besluit genomen over een zoete of zoute toekomst. Dit kan gevolgen hebben voor de natuurdoelstellingen. Om het Natura 2000 Beheerplan Deltawateren te kunnen afronden, zijn het Krammer-Volkerak en Zoommeer losgekoppeld.

De mooie Deltawateren

De Deltawateren hebben niet voor niets het kwaliteitslabel 'topnatuur' gekregen. Deze Natura 2000-gebieden bevatten namelijk natuurwaarden die van wezenlijk belang zijn voor heel Europa en verder. Van grootschalige getijdennatuur met geulen, slikken, platen en schorren tot omvangrijke zoet- en zoutwatermeren, duinen en natte graslanden achter de kilometerslange dijken. Een waar paradijs voor zeehonden, vogels en vissen.

Belangrijke schakel

Dieren kennen geen landsgrenzen. Veel kustvogels trekken langs de Europese kust. Ze broeden in Scandinavië of Siberië en overwinteren in Afrika of Zuid-Europa. De Deltawateren zijn een onmisbare overwinteringsplek en tussenstop om weer op krachten te komen, of om te broeden. Voor trekvisserij vormt een aantal van de Deltawateren een belangrijke poort naar paai- en opgroei gebieden langs de Maas, de Schelde en de Rijn in België, Frankrijk en Duitsland. Daarnaast is het gebied een essentieel leefgebied voor een ondersoort van de noordse woelmuis die uitsluitend in Nederland voorkomt. Vanuit de Biesbosch is de bever met een opmars bezig om de zoete Deltawateren verder te koloniseren. En op droogvallende zandplaten leeft de gewone zeehond. Ook de bruinvis is een vaak geziene gast in de Oosterschelde.

Habitattypen

In de Deltawateren komen waardevolle en kenmerkende natuurtypen voor. Van zoute eenjarige plantjes in de dynamische wateren tot zoete zachthoutoibossen in het Hollands Diep en de Oude Maas. Uniek zijn de typen 'estuaria' in de Westerschelde en 'grote baaien' in de Oosterschelde. Verder komen in de Deltawateren onder andere duinvegetaties, veenmosrietlanden, schorren en zilte graslanden voor. In totaal zijn achttien typen aangewezen.

Vogels en bijzondere soorten

In de Deltawateren worden maar liefst zestig vogelsoorten beschermd! Ze zijn verdeeld in de clusters kustbroedvogels, moerasbroedvogels, steltlopers, viseters, roofvogels en eenden, ganzen en zwanen. Verder zijn twaalf habitatsoorten aangewezen, waaronder zeven soorten vissen, een plant (de groenknolorchis), drie zoogdieren, namelijk de bever, gewone zeehond en noordse woelmuis en een ongewervelde, de nauwe korfslak.

Doelstellingen

Het belangrijkste doel van Natura 2000 is om de aangewezen soorten en leefomgevingen in stand te houden. Een instandhoudingsdoelstelling kan betekenen dat de leefomgeving moet uitbreiden of verbeteren. Soms is het behouden van de bestaande situatie voldoende. Het doel hoeft niet binnen enkele jaren behaald te worden. Om bestaande natuur te redden, is het is wel belangrijk dat binnen één beheerplanperiode van zes jaar de achteruitgang van de leefgebieden in omvang of kwaliteit wordt stopgezet. Op de lange termijn, rond 2030, kennen de Deltawateren robuuste intergetijdennatuur met vitale populaties kustbroedvogels, overwinterende vogels en zeezoogdieren. Het gebied heeft ook dan nog steeds grote economische en recreatieve waarden.

Maatregelen

Hoe worden de doelstellingen bereikt? Om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren zijn in het beheerplan maatregelen uit al vastgesteld beleid opgenomen. Denk aan de uitvoering van het Kierbesluit, de maatregelen uit de Kaderrichtlijn Water en het Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS). Of aan gerealiseerde projecten, zoals Plan Tureluur op Schouwen-Duiveland of Deltanatuur langs de Zuid-Hollandse eilanden. Daarnaast zijn aanvullende terreinbeheer- en inrichtingsmaatregelen opgenomen, bijvoorbeeld peilbeheer, maaien, begrazing met vee en het aanbrengen van schelpenlagen om bijvoorbeeld broedgebieden te maken of geschikt te houden. Tot slot is er het reguleren van activiteiten. Zo is het van belang om kitesurfen, dijkbetreding en plaatbezoek in ruimte en tijd te zoneren, om voldoende rust te kunnen garanderen. Dit gaat via de zogenaamde toegangsbeperkingsbesluiten (tbb's).

Programmatiese Aanpak Stikstof (PAS)

De gebieden Westerschelde & Saeftinghe, Oosterschelde en Grevelingen zijn zogenaamde PAS-gebieden. Hier komen habitattypen voor die gevoelig zijn voor stikstof én waar extra maatregelen nodig zijn om stikstof uitstotende activiteiten en ontwikkelingen toch mogelijk te maken. In de deelrapporten zijn de maatregelen die in de PAS-gebiedsanalyses zijn geïdentificeerd als 'herstelmaatregel' opgenomen en gelabeld met 'PAS'.

Verwachting

Met het huidige beheer van het gebied en de uitvoering van maatregelen uit het beheerplan worden veel doelstellingen bereikt. Nu of gedurende de tweede beheerplanperiode. Voor de habitattypen en soorten ziet het er goed uit. Het is wel van belang dat de Haringvlietsluizen op een kier worden gezet en dat de zandsuppletie op de Roggenplaat in de Oosterschelde plaatsvindt. Voor de kustbroedvogels lijkt het erop dat de doelaantallen voor kluut en strandplevier niet worden gehaald. In het Veerse Meer wordt onderzocht wat de oorzaak kan zijn van het lage aantal aalscholvers en dodaarzen. Ook oorzaken van andere knelpunten en mogelijke oplossingen worden onderzocht. Op basis van de onderzoeken kunnen eventueel aanvullende maatregelen worden genomen.

Aandacht voor de noordse woelmuis

Het noordelijke Deltagebied is in Nederland het grootste en belangrijkste leefgebied voor de noordse woelmuis, mede omdat de concurrerende aardmuis ontbreekt. Door de afgenomen dynamiek in Oude Maas, Haringvliet, Hollands Diep en Grevelingen wordt het leefgebied droger en neemt de omvang af. De voormalige territoria van de noordse woelmuis worden zo steeds geschikter voor concurrenten zoals aard- en veldmuis. De instandhoudingsdoelstelling voor de noordse woelmuis bestaat uit een uitbreidingsopgave voor de omvang en een verbeteropgave voor de kwaliteit van het leefgebied. In de eerste beheerplanperiode wordt hieraan gewerkt. De uitbreiding van de populatie wordt echter pas, eventueel met aanvullende maatregelen, later verwacht.

Aandacht voor de kustbroedvogels

Minder dynamiek in de Deltawateren is ongunstig voor vogels die hun broedplaatsen en leefgebied juist vinden in het overgangsgedebied; daar waar natuurlijke processen vorm geven aan de overgangen tussen land en water. De kustbroedvogels broeden bijvoorbeeld in de pioniervegetaties die ontstaan onder invloed van hoge waterstanden in de winter, stormen en overstroming met zout water en daardoor kaal of schaars begroeid blijven. Tegenwoordig vindt geen tot weinig spontane vorming plaats van kale gronden. De bestaande broedgebieden zijn kwetsbaar voor verdergaande vegetatieontwikkeling (successie), predatie (door ratten en vossen) en parasieten. De verwachting is dat de instandhoudingsdoelstelling voor de meeste kustbroedvogels zowel op gebiedsniveau als op regionale schaal wordt bereikt in de eerste beheerplanperiode. De verdere verslechtering van de leefgebieden wordt stopgezet. Aanvullende maatregelen zijn nodig om in de toekomst de gewenste draagkracht voor de kluut en strandplevier te realiseren.

Gebruik

De Deltawateren zijn ideaal voor een dagje uit. Om bijvoorbeeld te vissen, zeilen, (kite)surfen, fietsen of om te wandelen langs de dijk. Het is mogelijk om schelpdieren te rapen en er vinden suppleties en baggerwerkzaamheden plaats. Ook de industrie en landbouw zijn actief in het gebied. Allerlei activiteiten die effect kunnen hebben op de natuur. Wat zegt het beheerplan hierover?

Om te bepalen of activiteiten in het gebied invloed hebben op het halen van de Natura 2000-doelstellingen, zijn de huidige activiteiten een aantal jaren geleden geïnventariseerd en getoetst. Activiteiten die op het moment van de toetsing geen effect hadden, kunnen gewoon doorgaan. Activiteiten die de instandhoudingsdoelstellingen aantasten, zijn nog wel mogelijk, maar beperkt door voorwaarden, via een Nb-wet vergunning of moeten worden gemitigeerd. Mitigatie is mogelijk door beperkingen op te leggen in bijvoorbeeld ruimte (afsluiten gebieden), tijd (seizoensgebonden) of intensiteit (minder vaak uitvoeren).

Wel of geen vergunning?

De meeste activiteiten in de Deltawateren zijn niet Nb-wet vergunningplichtig en hebben geen effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Denk aan kleinschalig beheer en onderhoud, beroepsscheepvaart, aanwezigheid van scheepswerven en bedrijventerreinen en allerlei vormen van recreatie, zoals kanoën, natuurexcursies of sportvisserij vanaf de kant of boot. Dit verschilt trouwens per gebied! Het bevoegd gezag (meestal de provincies en in sommige gevallen het ministerie van EZ) bepaalt of voor een activiteit wel of geen Nb-wet vergunning nodig is.

Sommige vergunningplichtige activiteiten zijn in het beheerplan vrijgesteld van de Nb-wet vergunningplicht. Het beheerplan neemt dan de vergunning over. Dit geldt voor bijvoorbeeld water- en jetskiën, snelle recreatievaart, mosselteelt, oesterkweek, regulier onderhoud aan kabels en leidingen, baggeren en storten en burgerluchtvaart. Voorwaarden staan nu vaak ook al in de vergunning. Zo mag kitesurfen bijvoorbeeld alleen in aangewezen kitesurfzones plaatsvinden of er gelden voorwaarden aan de minimale hoogte van luchtvaart.

Als omvang, locatie en aard van de activiteit kunnen wijzigen of niet goed te overzien zijn, blijft of is een Nb-wet vergunning nodig. Dit geldt ook voor nieuwe ontwikkelingen, voor activiteiten die ter discussie staan (bezwaren) of die worden uitgeoefend door een beperkt aantal vergunninghouders of gekoppeld aan een beperkt aantal locaties. Denk aan de meeste vormen van visserij, calamiteitenoefeningen, militaire vliegactiviteiten en dijkversterkingen.

In de gebiedsdelen van het ontwerpbeheerplan staat een uitgebreid overzicht van alle activiteiten.

Oude Maas

Het Natura 2000-gebied Oude Maas is een rivierloop ten zuiden van Rotterdam. Op grond van de Habitatrictlijn is een aantal slikken, platen, gorzen en grienden aangewezen. De zomerpolders, het intergetijdengebied en de ondiepwaterzones vallen ook binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied. Het riviergedeelte van de Oude Maas niet. Door de afsluiting van het Haringvliet is de getijdendynamiek afgenomen waardoor zich geen zandplaten met slikkige randen meer vormen. Wel staat de Oude Maas onder invloed van de getijdenwerking uit de Nieuwe Waterweg en deels nog uit het Haringvliet. De smalle uiterwaarden van de Oude Maas vormen één van de grootste zoetwatergetijdengebieden van ons land. Ze zijn van internationaal belang door de uitgestrekte wilgenbossen (vloedbossen), de soortenrijke (riet)ruigtes en als leefgebied voor de noordse woelmuis en de bever. De gorzen en vloedbossen zijn ook op andere plaatsen in Nederland te vinden, maar omvang en biodiversiteit ervan, zijn langs de Oude Maas veel groter.

Begrenzing Oude Maas

Natura 2000-begrenzing

Het gaat goed met verschillende beschermde habitattypen en soorten in de Oude Maas. Dit geldt voor de habitattypen 'slikkige rivieroever', 'vochtige alluviale bossen (zacht-houtoibossen)' en de Habitatrictlijnsoort bever. Knelpunten waaraan de komende jaren gewerkt moet worden, of waarvoor al maatregelen in gang zijn gezet, betreffen vooral de kwaliteit en omvang van het habitatype 'ruigten en zomen (harig wilgenroosje)' en het leefgebied van de noordse woelmuis, waarvoor een uitbreidingsdoelstelling is.

Maatregelen

Behoud of uitbreiding kwaliteit habitattypen

De geplande maatregelen (in het kader van Deltanatuur op Klein Profijt en de Visserijgriend) vergroten de getijdeninvloed. De maatregelen bestaan onder andere uit baggerwerkzaamheden, het graven van getijdengeulen en kreken, uiterwaardverlaging, aanleg natuurvriendelijke oevers en het verruigen van graslanden. Dit is goed voor de ontwikkeling van ruigtes en leidt tot nieuwe rietlanden. Aanvullende maatregelen, zoals het verwijderen van wilgen, helpen om de vegetatie te verjongen.

Behoud optimaal leefgebied voor noordse woelmuis

Maatregelen vanuit Deltanatuur en KRW vergroten de dynamische en natte omstandigheden. Dit leidt tot nieuwe rietlanden. Aanvullend: instandhouding en ontwikkeling ruigtevegetaties door verruigen graslanden door delen tijdelijk uit te rasteren, zodat begrazing plaatselijk wordt stopgezet. Of gefaseerd en cyclisch één keer in een aantal jaar maaien. Verwijderen wilgen in ruigtes die verbossen. In een latere beheerplanperiode leefgebieden met elkaar verbinden, om versnippering tegen te gaan.

Regulering huidige activiteiten

De meeste activiteiten vormen geen belemmering voor het bereiken van de natuurdoelen. Zolang ze niet echt van karakter veranderen kunnen die, onder dezelfde voorwaarden, gewoon doorgaan.

Hollands Diep

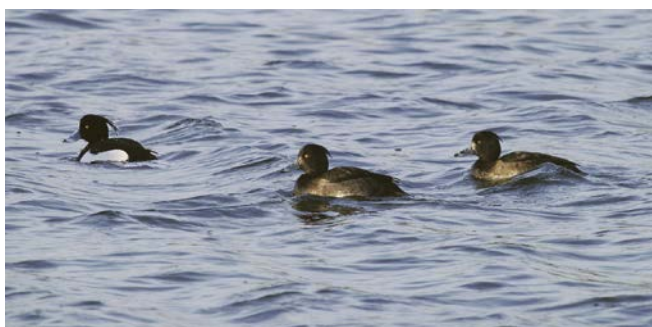
Het Natura 2000-gebied Hollands Diep is een onderdeel van het voormalig estuarium van de delta van Rijn en Maas. Hollands Diep ligt tussen de Biesbosch en het Haringvliet, op de grens van Zuid-Holland en Noord-Brabant. Het Haringvliet is het laatste traject naar de zee. De Haringvlietssluis en de bovenstroomse stuwen beïnvloeden het peil op het Hollands Diep. Na afsluiting van het Haringvliet is de geringe invloed van brak water in het Hollands Diep verdwenen. Via de Nieuwe Waterweg is nog een beetje indirect getij aanwezig. Het open water van het Hollands Diep en de buitendijkse natuurgebieden langs de oevers zijn voor eenden, ganzen en zwanen een belangrijke plek om te rusten en te eten. Ook broeden lepelaars en kluten in het gebied. Het Hollands Diep is een potentieel paaigebied voor trekvissen, zoals fint, en een potentieel opgroeigebied voor prikkenlarven (zeeprik en rivierprik) en voor jonge elft en fint. Langs het water liggen buitendijkse natuurgebieden met zachthoutoibossen (onder meer in de vorm van grienden), rietruigtes, 'slikkige rivieroever' en grasgorzen. In deze natte gebieden leven de bever en noordse woelmuis.

Concept TBB Hollands Diep

Het gaat goed met alle aangewezen habitattypen, de bever, de lepelaar (als moerasbroedvogel) en met bijna alle niet-broedvogels. Ook voor trekvissen is het leefgebied in en rond het Hollands Diep in principe op orde. De Haringvlietsluizen dienen echter op een kier te worden gezet, om het Hollands Diep goed bereikbaar te maken. Aandachtspunten zijn vooral de maatregelen voor noordse woelmuis en de aanwezigheid van, ook op langere termijn, voldoende geschikte broedgebieden voor de kluut.

Maatregelen

Optimaal leefgebied voor noordse woelmuis

Door aanleg van nieuwe natuur in de Albert-, Pieters-, Leendertspolder (APL-polder) en Oosterse Bekade Gorzen is het leefgebied uitgebreid. Verbetering van bestaande leefgebieden ontstaat door het realiseren van natuurvriendelijke (voor)oevers en maaien.

Voldoende geschikte broedlocaties voor de kluut

Bestaande draagkracht wordt op peil gehouden door het bestaande broedeiland in de APL-polder tegen erosie te beschermen. Hiermee wordt verdere verslechtering in de eerste beheerplanperiode voorkomen.

Tussentijdse beoordeling van het doelbereik van de kuifeend (niet-broedvogel)

Het is onduidelijk waarom het aantal kuifeenden tussen 1990 en 2005 is afgenomen. Nu gaan de aantallen weer omhoog. Daarom krijgt de kuifeend extra aandacht in de tussentijdse rapportage. Als blijkt dat herstel niet optreedt, dan zijn onderzoek of maatregelen nodig in de tweede beheerplanperiode.

Regulering huidige activiteiten

De meeste activiteiten vormen geen belemmering voor het bereiken van de natuurdoelen. Zolang ze niet echt van karakter veranderen kunnen die, onder dezelfde voorwaarden, gewoon doorgaan.

Het gaat goed met verschillende beschermde habitattypen en soorten in het Haringvliet. Dit geldt voor de habitattypen 'vochtige alluviale bossen' en 'slikkige rivieroever', voor de bittervoorn en de rivierdonderpad, de broedvogels zwartkopmeeuw, bruine kiekendief en rietzanger, en voor bijna 75 procent van de niet-broedvogels. Knelpunten liggen bij de kwaliteit en omvang van het habitatype 'ruigten en zomen', de passeerbaarheid voor vissen van de Haringvlietsluizen, optimaal leefgebied voor de noordse woelmuis en de blauwborst en de aanwezigheid van voldoende geschikte broedgebieden voor kustvogels. Ook zijn er aandachtspunten voor enkele niet-broedvogels.

Maatregelen

Extra onderzoek voor de bergeend, kuifeend en blauwborst

Deze soorten vertonen lage aantallen en een negatieve of onduidelijke trend. Met de huidige informatie is het niet mogelijk een goede maatregel te nemen.

Ontwikkeling habitatype ruigten en zomen en slikkige rivieroever

Met de uitvoering van de maatregelen uit het programma Deltanatuur worden de instandhoudingsdoelstellingen bereikt. Door nog meer nieuwe natuur wordt een wezenlijke uitbreiding gerealiseerd.

Genoeg geschikte broedlocaties voor kustbroedvogels

Nieuwe natuur (in het kader van Deltanatuur), het creëren van broedgebieden, verwijderen van bomen en struiken, optimaliseren van het peilbeheer, zout toedienen om vegetatieontwikkeling te remmen en beperken van begrazing, leiden tot het veilig stellen van geschikte broedlocaties voor kustvogels.

Behoud optimaal leefgebied voor noordse woelmuis

Aanleg van natuurvriendelijke oevers en getijdennatuur, optimale inrichting van inlagen en verruiging leiden tot behoud en verbetering van het areaal geschikt leefgebied voor de noordse woelmuis. Experimenteel beheer (gebieden tijdelijk uit de begrazing halen of boompjes trekken) wordt uitgevoerd om te achterhalen wat de beste manier is om

ruigten te beheren, zodat soorten als de noordse woelmuis en de blauwborst profiteren.

Optimaal leefgebied voor trekvis

Uitvoering Kierbesluit (2018) zorgt voor een zeer belangrijke verbetering van de kwaliteit van het leefgebied voor trekvis. Voor fint en elft zou het Haringvliet in de toekomst belangrijker zijn als paai- of opgroeigebied, als er meer ondiepe zones komen en de waterkwaliteit verder verbetert. Maatregelen vanuit Deltanatuur voor nieuwe getijdennatuur (samenhangend met geschikte structuur op de waterbodem) dragen hier al deels aan bij. In het kader van de KRW (en aanverwant milieubeleid en waterwetgeving) staat de verbetering van de waterkwaliteit op de agenda.

Onderzoek voor niet-broedvogels

Onderzoek en extra monitoring kunnen zicht geven op de oorzaak van de negatieve trend voor kuifeend en bergeend (aantallen liggen lager dan het doelaantal).

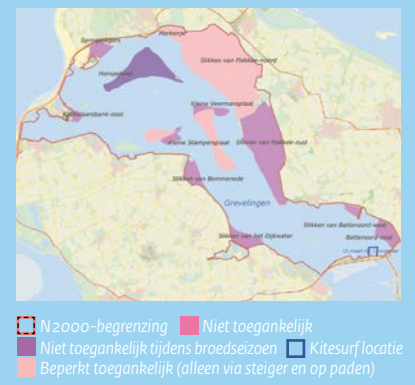
Regulering huidige activiteiten

Nieuwe voorwaarden worden opgelegd aan kitesurfen om rustige broedlocaties te kunnen garanderen. Aanwijzing van specifieke rustplekken en niet of minder toegankelijk maken van sommige gebieden (zoning) garandeert voldoende rustige broedgebieden, zonder dat ingrijpende belemmeringen aan recreatieve activiteiten worden opgelegd.

Grevelingen

Het Natura 2000-gebied de Grevelingen is een voormalige zeearm tussen Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland. Het Grevelingenmeer is het grootste zoutwatermeer van West-Europa! Slikken en schorren langs de kust, verschillende kalkgehalten en zoet-zout overgangen in de lage delen, zorgen voor veelzijdige begroeiing. De combinatie van kale of schaars begroeide oevers en bereikbare foerageergebieden, zoals de drooggevallen slikken en visrijke wateren, maken het een belangrijk gebied voor kustbroedvogels en moerasbroedvogels van rietruigtes. Vogels die vis, bodemdieren of planten eten, vinden volop en gevarieerd voedsel in de visrijke open en ondiepe (doorwaadbare) delen, voedselrijke binnendijkse graslanden, zeeslavelden en zilte en zoete moerasbegroeiingen. Verder herbergen de drooggevallen platen de grootste populatie groenknolorchis van Nederland en is het leefgebied voor de noordse woelmuis.

Concept TBB Grevelingen

Getij

In de Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer staan plannen voor beperkt getij in het Grevelingenmeer. Dit kan de waterkwaliteit verbeteren, wat op termijn ook nodig is voor het halen van de Natura 2000-doelstellingen. De gevolgen voor de natuur door getijdenbeweging zijn goed onderzocht. Er is nog geen besluit genomen over de uitvoering. Uitvoering kan aanleiding zijn om (enkele) doelen te wijzigen. Omdat dit beheerplan gaat over het beheer van de aanwezige natuurwaarden de komende zes jaar, zitten de rijksstructuurvisie en het beheerplan elkaar voorlopig nog niet in de weg.

Het gaat goed met de habitattypen 'duindoornstruwelen', 'grijze duinen (kalkarm)', 'kruipwilgstruwelen', 'vochtige duinvalleien (kalkrijk)' en 'ruigten en zomen (harig wilgenroosje)'. Dit geldt ook voor de groenknolorchis, de dwergstern en meer dan 90 procent van alle niet-broedvogels. Aandachtspunt is de toekomstige kwaliteit en omvang van de habitattypen met een zilt pionierskarakter door oprukkende successie en verzoeting van het meer. Door het verdwijnen van getij en winterse overstroming zullen de delen boven de hoogwaterlijn steeds verder ontzilten. Verder is aandacht nodig voor de aanwezigheid van voldoende geschikte broedgebieden voor kustbroedvogels en bruine kiekendieven, afname van optimaal leefgebied voor de noordse woelmuis en afnemende aantallen van enkele niet-broedvogels.

Maatregelen

Ontzilting zilte habitattypen

Voortzetten huidig beheer: door peilbeheer wordt verslechtering tegengaan ten gunste van de zilte habitattypen. Onduidelijk is of dit voldoende is om in de toekomst verslechtering van de habitattypen te voorkomen.

Optimaal leefgebied voor noordse woelmuis

Uitvoeren van experimenteel terreinbeheer (creëren dekking in de vorm van ruigtes) naast het voortzetten van het huidige beheer.

Voldoende geschikte broedlocaties voor kustbroedvogels

Behoud en verbetering van bestaande broedlocaties wordt bereikt door onder andere rattenbestrijding, verwijderen opgaande begroeiing, schelpenstort, afvoer maaisel en beperken van begrazing. Daarnaast wordt het huidige peilbeheer (hoog in de winter, lager in het broedseizoen) voortgezet en een broedeiland aangelegd. Met de maatregelen, inclusief regulering van activiteiten, wordt verslechtering van het leefgebied van kustbroedvogels gestopt. De verwachting is dat de beoogde vergroting van de draagkracht voor de strandplevier en de kluut nog niet zal worden bereikt in de eerste beheerplanperiode, maar later.

Optimaal leefgebied voor moerasbroedvogels

Maatregelen voor de noordse woelmuis bieden ook kansen voor de bruine kiekendief, omdat de leefgebieden vergelijkbaar zijn. Daarnaast zijn er vrijstellingsvoorwaarden (onder andere het niet doorkruisen van rietvelden) ten aanzien van jacht, beheer en schadebestrijding die het leefgebied van de soort beschermen. Om het verloop in de aantallen te bewaken, is er extra aandacht voor de tussentijdse monitoringsresultaten.

Onderzoek voor niet-broedvogels

Voor scholekster, fuut, kuifduiker en brilduiker liggen de aantallen onder het gewenste niveau. Regulatie van activiteiten kan verstoring van deze soorten beperken. Ook wordt onderzoek uitgevoerd naar welke maatregelen in een volgend beheerplan genomen kunnen worden.

Regulering huidige activiteiten

Nieuwe voorwaarden worden opgelegd aan kitesurfen en laagvliegen om rustige broedlocaties te kunnen garanderen. Aanwijzing van specifieke rustplekken en niet of minder toegankelijk maken van sommige gebieden (zoning) garandeert voldoende rustige broedgebieden, zonder dat ingrijpende belemmeringen aan recreatieve activiteiten worden opgelegd.

Oosterschelde

De Oosterschelde is een belangrijk natuurgebied in het Natura 2000-netwerk, met zout water, eb en vloed, zandplaten, (diepe) geulen, ondieptes, schorren, slikken en een voedselrijke bodem. De Oosterschelde staat gedeeltelijk in open verbinding met de Noordzee. Binnendijks, langs de oever, zijn karrevelden, inlagen en kreekrestanten te vinden die bestaan uit vochtige (zilte) graslanden en open water. Hier groeien zoutminnende planten, zoals zeekraal en zeeaster. In enkele inlagen is zelfs veenmosrietland tot ontwikkeling gekomen. Dit samen maakt de Oosterschelde een uniek leefgebied voor duizenden vogels, vissen en zeezoogdieren. Het gebied heeft een grote internationale betekenis voor vogels. Bijzonder is de aanwezigheid van kustbroedvogels. De Oosterschelde is voor trekvogels een onmisbare schakel als ruigebied of als tussenstop om te eten en te rusten. De natte, open gebieden bieden veilige slaapplekken voor watervogels en er is relatief veel en gevarieerd voedsel aanwezig. Op de droogvallende platen leeft de gewone zeehond en binnendijks komt de noordse woelmuis voor.

Concept TBB Oosterschelde

- N2000-begrenzing
- Niet toegankelijk
- Niet toegankelijk tijdens broedseizoen
- Kitesurf locatie
- Beperkt toegankelijk (alleen via steiger en op paden)

Met verschillende beschermde soorten in de Oosterschelde gaat het goed. Dit geldt voor de broedvogel bruine kiekendief en bijna de helft van de niet-broedvogels (onder andere alle viseters, verschillende ganzen en eenden, de steltlopers goudplevier en kievit, en de slechtvalk). Het aantal gewone zeehonden en pups is flink toegenomen. De buitendijkse habitattypen 'grote baaien', 'schorren en zilte graslanden', 'slijkgrasvelden', 'zilte pionierbegroeiingen' zijn op het moment ook nog op orde, maar naar verwachting zal op de lange termijn de zandhonger zorgen voor verslechtering van de buitendijkse habitattypen. De zandhonger heeft ook gevolgen voor afname van foerageer- en rustgebieden voor kustbroedvogels, steltlopers, eenden en de gewone zeehond. Andere aandachtspunten hebben betrekking op de kwaliteit en omvang van de binnendijkse habitattypen, de aanwezigheid van voldoende geschikte broedgebieden voor kustvogels en optimaal leefgebied voor de noordse woelmuis en gewone zeehond. Ook kan verhoogde stikstofdepositie ervoor zorgen dat de kwaliteit van enkele habitattypen onder druk komt te staan.

Maatregelen

Aanpak zandhonger

Door de aanleg van de Oosterscheldekering zijn getij en aanvoer van zand vanuit de Noordzee afgenomen. De realisatie van de Oesterdam en de Philipsdam stopte de rivierinvloed. Hierdoor lopen de geulen vol met sediment vanuit slikken en platen en verdwijnt ondiep intergetijdengebied: de Oosterschelde lijdt aan 'zandhonger'. Op basis van het eindadvies ANT-Oosterschelde is een aanpak gekozen om de effecten van de zandhonger in de Oosterschelde aan te pakken. Deze start met het suppleren van de Roggenplaat in fase 1 (2015 - 2025).

Uitbreiding binnendijkse habitattypen

Door dammen, dijken en stormvloedkeringen is de dynamiek in het gebied verminderd. Vegetaties die hiervan afhankelijk zijn, nemen af. Binnendijks gelegen habitattypen verlanden. Spontaan zullen 'schorren en zilte graslanden' en 'overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) zich niet ontwikkelen. Het is mogelijk om waardevolle vegetaties door uitgekiend beheer en slimme inrichtingsmaatregelen te behouden en uit te breiden (Westelijke Kuup). Natuurlijke processen worden dan op een gecontroleerde wijze nagebootst. Daarnaast wordt nieuwe

binnendijkse natuur gerealiseerd, onder andere in het kader van 'Plan Tureluur'. PAS-maatregelen voorkomen verslechtering van veenmosrietlanden en zorgen voor behoud van de kwaliteit van 'schorren en zilte graslanden' en 'zilte pionierbegroeiingen'.

Voldoende geschikte broedlocaties voor kustbroedvogels

Behoud en verbetering van bestaande broedlocaties gebeurt door onder andere rattenbestrijding, verwijderen van opgaande begroeiing, schelpenstort, afvoer maaisel, beperken begrazing (beheermaatregelen) en de aanleg van een drijvend broedeiland. Nieuwe mitigerende maatregelen om het betreden van dijken en aangrenzende buitendijkse gebieden (inclusief strandjes) te reguleren (geen doorgaand fietsverkeer op enkele dijktrajecten) voorkomen verstoring van broedlocaties. Zandsuppletie op de Roggenplaat zorgt voor het behoud van leefgebied (ondiepe en droogvallende delen).

Optimaal leefgebied voor de noordse woelmuis

Optimalisatie van het peil (wisselende waterstanden/geregeld natte omstandigheden) en realisatie van nieuwe natte natuur, in het kader van Plan Tureluur, hebben een positieve invloed op het leefgebied. Daarnaast wordt bij terreinbeheer in de Koudekerkse en West-Schouwense inlagen en het Pkkgat rekening gehouden met de noordse woelmuis door delen periodiek niet te beheren, zodat natte ruigtes kunnen ontwikkelen.

Robuuste populatie gewone zeehond

Om de rust voor de gewone zeehond blijvend te garanderen, zijn er nieuwe voorwaarden voor kitesurfen en laagvliegen.

Bestaande mitigerende maatregelen en voorwaarden blijven gehandhaafd. KRW-maatregelen zorgen voor verbetering van de waterkwaliteit.

Onderzoek of aanvullende monitoring

Onderzoek omdat het knelpunt en de invloed hiervan op de doelrealisatie onduidelijk is, waardoor geen goede maatregel kan worden genomen, is nodig voor bergeend, brilduiker, meerkoet, pijlstaart, slobbeend (knelpunt onbekend) en bruine kiekendief (verspreidingsinformatie niet volledig in beeld).

Regulering huidige activiteiten

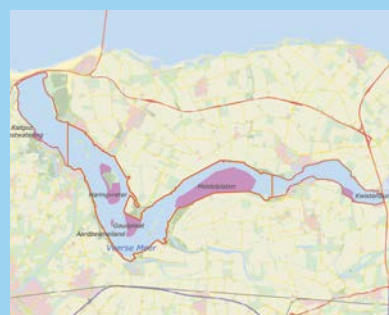
Aanwijzing van specifieke rustplekken en niet of minder toegankelijk maken van sommige gebieden (zoning) garandeert voldoende rustige broedgebieden, zonder dat ingrijpende belemmeringen aan recreatieve activiteiten worden opgelegd.

Veerse Meer

Het Natura 2000-gebied Veerse Meer is een voormalig onderdeel van het Oosterschelde-estuarium. Na de aanleg van de Veerse Gatdam in 1961 verdwenen eb en vloed uit het gebied en was het Veerse Meer een brakwatermeer. Door de ingebruikname van het doorlaatmiddel de Katse Heule in 2004 herstelde de wateruitwisseling met de Oosterschelde en is het meer zout geworden. De Deltawateren zijn van grote internationale betekenis voor kust- en moerasbroedvogels. In het Veerse Meer bevinden zich broedkolonies van kleine mantelmeeuwen, aalscholvers en van lepelaars. Daarnaast is het gebied een hoogwatervluchtplaats voor overtuigende vogels van de Oosterschelde en Westerschelde. Het Veerse Meer is als overwinteringsgebied van belang voor viseters, steltlopers, eenden, ganzen en zwanen.

Concept TBB Veerse Meer

- N2000-begrenzing
- Niet toegankelijk
- Niet toegankelijk tijdens broedseizoen
- Beperkt toegankelijk (alleen via steiger en op paden)
- Kitesurf locatie

Het gaat goed met de kustbroedvogel kleine mantelmeeuw, de moerasbroedvogels (aalscholver en lepelaar), verschillende eenden en ganzen, de kleine zwaan en de meeste aangewezen viseters. In het Veerse Meer liggen ook kansen om een bijdrage te leveren aan de uitbreiding en verbetering van het leefgebied voor kustbroedvogels in de regio (kluut, strandplevier en visdief). Voor een aantal instandhoudingsdoelstellingen is het met de huidige beschikbare informatie niet mogelijk een goede maatregel te nemen, omdat het knelpunt en de invloed hiervan op de doelrealisatie onduidelijk is.

Maatregelen

Onderzoek niet-broedvogels

De aantallen van brilduiker, kuifeend, kluut, aalscholver, dodaars, meerkoet, pijlstaart en slobbeend blijven (ruim) achter bij de doelaantallen. Er zijn geen duidelijke aanwijzingen dat dit door factoren buiten het Natura 2000-gebied komt. Het is daarom aannemelijk dat de draagkracht van het gebied niet voldoet. Momenteel is het niet duidelijk wat de te lage aantallen veroorzaakt. Mogelijk is er iets mis met de voedselbeschikbaarheid. Daarom wordt de komende zes jaar onderzoek uitgevoerd naar de staat van deze soorten in het Veerse Meer, om in de volgende beheerplanperiode eventueel maatregelen te treffen.

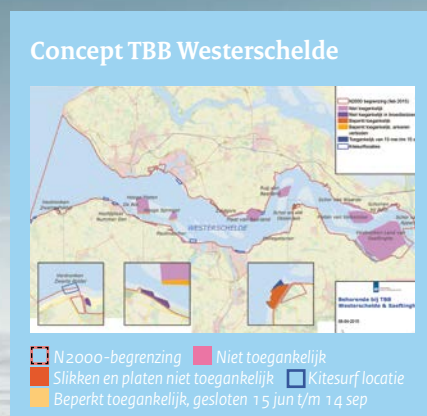
Regulering huidige activiteiten

Huidige activiteiten kunnen doorgaan onder dezelfde voorwaarden en zolang ze niet wezenlijk van karakter veranderen.

Westerschelde

Het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saeftinghe is de grootste van de twee nog in Nederland voorkomende estuaria. Dit gebied staat nog volledig in open verbinding met de Noordzee en in contact met de rivier de Schelde. Hierdoor is een sterke dynamiek aanwezig, met eb en vloed, morfologische processen en een overgang van zoet naar zout. Buitendijks zorgt dit voor een verscheidenheid aan dynamische natuur met slikken en schorren, zilte pionierbegroeiingen, permanent overstromde zandbanken en droogvallende platen. Langs de randen van het gebied liggen op enkele locaties duinen in verschillende groeistadia. Van 'embryonale duinen' tot 'duindoornstruwelen'. De schorren, hoge zandplaten, (schelpen)strandjes, dijkvakken en schaars begroeide gronden zijn zeer belangrijk als broedgebied voor kustbroedvogels. Blauwborsten en bruine kiekendieven broeden op het Verdrongen Land van Saeftinghe. Diverse trekvogels zijn afhankelijk van Westerschelde & Saeftinghe als overwinteringsgebied, als ruigebied en/of als tussenstop. De slikken en schorren (vooral in het Verdrongen Land van Saeftinghe) worden tijdens de trek veel gebruikt door grondeleenden en ganzen en wadende viseters. Daarnaast is het intergetijdengebied belangrijk voor steltlopers, waarbij de Hooge Platen een belangrijke hoogwatervluchtplaats is. Op de platen in de Westerschelde rusten gewone zeehonden. Het gebied is voor zeeprík, rivierprík en fint vooral belangrijk als doortrekgebied, zodat een gezonde populatie in het Belgische deel kan bestaan. Een populatie van de nauwe korfslak is aangetroffen in Cadzand en de Verdrongen Zwarte Polder. De groenknolorchis groeit in de Inlaag Hoofdplaat.

Met verschillende beschermde habitattypen en soorten in Westerschelde & Saeftinghe gaat het goed. Dit geldt voor de 'duindoornstruwelen', 'embryonale duinen', 'permanent overstroomde zandbanken', 'vochtige duinvalleien (kalkrijk)', 'witte duinen', groenknolorchis, broedende zwartkopmeeuw, dwergster, grote stern en bruine kiekendief en de niet-broedende roofvogels, de helft van de steltlopers, de helft van de viseters en de helft van de eenden en ganzen.

De aandachtspunten zijn voornamelijk de effecten van diepe geulen op buitendijkse habitattypen, successie, realiseren van uitbreidings- en verbeterdoelstellingen, de aanwezigheid van voldoende geschikte broedgebieden voor kustvogels en overwinteringsgebied voor steltlopers. Verder is voor een aantal soorten het knelpunt en het effect hiervan op het behalen van de Natura 2000-doelstelling onduidelijk. Hierdoor kan geen goede maatregel worden genomen. Onderzoek wordt gedaan naar de neergaande trend van bontbekplevier, rosse grutto, scholekster, steenloper, fuut en middelste zaagbek. Om het aantalsverloop van pijlstaart en wintertaling beter te kunnen begrijpen, wordt bij de tussentijdse evaluatie extra aandacht aan deze soorten besteed. Een aantal instandhoudingsdoelstellingen wordt op dit moment niet voldoende gemonitord. Dit wordt aangepast. Zo kan beter worden gemeten hoe het gaat met blauwborst, fint, rivierprik, zeeoprik en nauwe korfslak.

Maatregelen

Ruimte voor buitendijkse habitattypen

De sterke dynamiek en het gebrek aan ruimte zorgen er in Westerschelde & Saefthinghe voor dat platen hoger komen te liggen, geulen dieper worden en het tussenliggende 'laagdynamische' deel in omvang en kwaliteit afneemt. Dit heeft negatieve gevolgen voor de omvang en kwaliteit van 'estuaria', 'schorren en zilte graslanden (buitendijks)' en 'zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)'. Een maatregel uit het Natuurpakket Westerschelde is uitbreiding van het gebied met de Hertogin Hedwigepolder voor nieuwe estuariene natuur. De Hertogin Hedwigepolder is voorlopig aangewezen als Natura 2000-gebied en, inclusief de daarbij horende rechtsgevolgen, aan het Natura 2000-gebied Westerschelde & Saefthinghe toegevoegd. Dit is één van de drie poten van de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium, de uitwerking van de Langetermijnvisie 2030 Schelde-estuarium. De Ontwikkelingsschets heeft als doel om het Schelde-estuarium veiliger, toegankelijker en natuurlijker te maken. Om invulling te geven aan de natuurdoelen, wordt in het Nederlandse deel 600 hectare nieuwe estuariene natuur gerealiseerd. Hiermee stopt de verslechtering van de buitendijkse habitattypen. Monitoring en nadere kennisontwikkeling zijn van belang om te zijner tijd het doelbereik juist te kunnen evalueren.

Terreinbeheer voor binnendijkse habitattypen

De 'schorren en zilte graslanden (binnendijks)' en 'zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)' worden bedreigd door vegetatiesuccessie. Behoud en uitbreiding van waardevolle vegetaties kan door uitgekiend beheer en slimme inrichtingsmaatregelen. Natuurlijke processen worden dan op een gecontroleerde wijze nagebootst. Realisatie van nieuwe binnendijkse natuur gebeurt in het kader van Natuurherstel Westerschelde en Natuurcompensatie Westerschelde.

Rust voor gewone zeehond

Verspreid door de Westerschelde zijn rustgebieden voor gewone zeehonden aangewezen. Dit zijn delen van vier droogvallende platen: Hooge Platen, Hooge Springer, Rug van Baarland en platen van Valkenisse. Zo ontstaat voldoende verbetering van kwaliteit leefgebied en wordt de doelstelling (uitbreiding van de populatie voor een regionale populatie van tenminste 200 exemplaren in het Deltagebied) bereikt.

Onderhoud broedlocaties voor kustbroedvogels

Behoud en verbetering van bestaande broedlocaties voor kustbroedvogels gebeurt door terreinbeheer- en inrichtingsmaatregelen. Om verstoring van broedlocaties te voorkomen, blijven bestaande mitigerende maatregelen en voorwaarden gehandhaafd. Daarnaast zijn er nieuwe voorwaarden voor kitesurfen en laagvliegen en mitigerende maatregelen voor regulatie van het fietsen op dijken langs kwetsbare gebieden. Met het totale pakket maatregelen (inclusief Natuurherstelpakket Westerschelde) wordt verslechtering van het leefgebied van kustbroedvogels gestopt.

Onderzoek naar afname steltlopers

Onderzoek zal plaatsvinden naar oorzaken van afnemende aantallen bontbekplevieren, rosse grutto's, scholeksters en steenlopers en mogelijke oplossingen om de trend te keren.

Regulering huidige activiteiten

Aanwijzing van specifieke rustplekken en niet of minder toegankelijk maken van sommige gebieden (zonering) garandeert voldoende rustige broedgebieden, zonder dat ingrijpende belemmeringen aan recreatieve activiteiten worden opgelegd.

Van plan naar uitvoering

Het ontwerpbeheerplan is gereed. Na vaststelling door de minister van IenM is het beheerplan definitief en start de uitvoering van het plan. Rijk, provincies, waterschappen, terreinbeheerders en maatschappelijke organisaties werken samen aan het realiseren van de natuurdoelen voor de Delta. Hoe gaat de uitvoering in zijn werk?

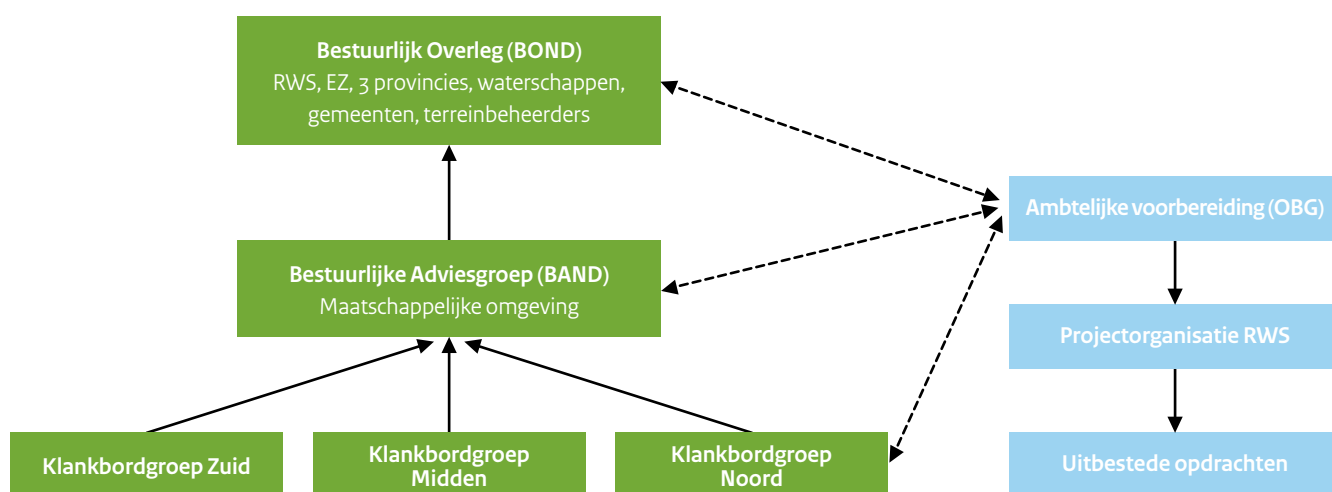
Zeven wateren, één beheerplan

Voor de nu zeven aangewezen Natura 2000-gebieden in de Deltawateren is één beheerplan gemaakt: het Beheerplan Deltawateren. Deze gebieden zijn qua natuur min of meer met elkaar verbonden en hebben een vergelijkbaar karakter. Enkele doelen zijn regio-overschrijdend vastgelegd, onder andere voor een aantal kustbroedvogels en de gewone zeehond. Deze soorten zijn afhankelijk van meerdere Natura 2000-gebieden. De grote stern bijvoorbeeld gebruikt steeds een ander gebied om te broeden en te eten. Door één beheerplan te schrijven, kon worden volstaan met een gezamenlijk proces voor de invulling van het beheerplan. Wel zo efficiënt en het zorgt bovendien voor een eenduidige aanpak en benadering. Ook in de uitvoering van het beheerplan.

Intensief gebiedsproces

Het ontwerpbeheerplan is tot stand gekomen in nauwe afstemming met belanghebbenden en overheden. Lokale kennis is ingezet en maatregelen met het meeste draagvlak zijn gekozen. Rijkswaterstaat heeft hiervoor een regioproces georganiseerd. Door de grote hoeveelheid groepen en personen met een belang in de Deltawateren is gekozen om samen te werken met een vertegenwoordiging van een aantal organisaties per sector. In de regionale klankbordgroepen zijn de volgende sectoren te onderscheiden: overheid, handel en industrie, landbouw en visserij, recreatie, terreinbeheer en natuur. Voor enkele onderwerpen, bijvoorbeeld kitesurfen, is daarnaast gesproken met ondernemers en verenigingen uit het gebied. De betrokkenheid van deze partijen is van grote waarde voor zowel de inhoud van als het draagvlak voor het plan.

De uitvoering van de maatregelen en gemaakte afspraken valt onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de ministeries van IenM en EZ. Dit gebeurt in samenwerking met de provincies Zuid-Holland, Zeeland en Noord-Brabant. Voor de uitvoering van de maatregelen in de Westerschelde (Natuurherstelpakket Westerschelde) wordt samengewerkt met Vlaanderen via de Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie.

 Vereniging
Natuurmonumenten

Middelplaten

Kwetsbaar natuurgebied

○ Geen toegang

Artikel 401 W.V.S.
Artikel 5.4.2 P.M.V.
Provincie Zeeland

Communicatie

Informatie over de natuurlijke, recreatieve en economische kwaliteiten van de Deltawateren is te vinden op plekken waar de gebruikers komen, online, maar ook fysiek, zoals bij bezoekerscentra via 'gastheren' van Nationaal Park Oosterschelde, bij (kite)surfscholen, campings en jachthavens. Veelal wordt dan een van de deelgebieden eruit gelicht. Vanuit het beheerplan is het niet de ambitie om de Deltawateren als één gebied te promoten. In de communicatie ligt de nadruk op de inhoud: waarom zijn de Deltawateren een Natura 2000-gebied, wat leeft hier en hoe kun je hiermee rekening houden? Bekendheid met het belang van de regels kan bijdragen aan begrip en draagvlak bij gebruikers en aan het realiseren van gewenst gedrag.

Handhaving

Als regels niet worden nageleefd, kunnen toezichthouders of instanties in het gebied 'dwingend' optreden op basis van de Natuurbeschermingswet 1998. Uitvoering van toezicht en handhaving gebeurt door de vertegenwoordigers van de bevoegde gezagen, toezichthouders of beheerders. Het zwaartepunt van het toezicht op het water ligt bij de provincies. Op het land zijn ook taken toebedeeld aan terreinbeherende organisaties, zoals de Provinciale Landschappen en Staatsbosbeheer. Gemeenten, milieupolitie, waterschappen

en Rijkswaterstaat hebben een signaleringstaak en melden overtredingen bij het centrale meldpunt. Provincie Zeeland is bevoegd gezag voor het zuidelijk deel van de Deltawateren en de Provincie Zuid-Holland voor het noordelijk deel, inclusief het Brabantse deel van het Hollands Diep. Voor beide regio's is een platform voor de handhaving opgericht dat ondersteuning biedt en verantwoording aflegt aan een regiegroep. Alle handhavende partijen zijn in het platform vertegenwoordigd. Onder leiding van twee provinciale regisseurs stemmen de partijen hun toezicht- en handhavingsactiviteiten periodiek af. Dit is vastgelegd in het handhavingsplan.

Monitoring en evaluatie

Het is van belang te weten hoe de natuurwaarden zich ontwikkelen. Verbeteren ze of verslechteren ze? Wat is het effect van nieuwe of uitbreiding van bestaande activiteiten? Met de gegevens uit de monitoring wordt nagegaan of en in welke mate de maatregelen bijdragen aan de doelstellingen uit het aanwijzingsbesluit. Monitoring biedt de mogelijkheid om tussentijds bij te sturen en is bovendien van belang voor de landelijke rapportage van het ministerie van EZ aan de Europese Commissie. Tegen het eind van de looptijd volgt een integrale evaluatie en, zo nodig, een bijstelling van de maatregelen in het beheerplan voor de volgende uitvoeringsperiode van zes jaar.

Dit is een uitgave van:

Rijkswaterstaat Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Fotografie/illustraties:

Voorzijde: Westerschelde (Anja van Ast)

p.2: brandganzen (Peter Meininger/Saxifraga)

p.3: zeehonden in Oosterschelde (Wilco Jacobusse)

p.4: vogelspotters (Rob Imanse)

p.5: kaart van het gebied (Photographics)

p.6: schorvegetatie (Chiel Jacobusse), zilte begroeiing (Loes de Jong)

p.7: lepelaars (Programmabureau Deltanatuur, prov. ZH),
groenknolorchis (Peter Meininger/Saxifraga)

p.8: Plan Tureluur (www.laatzeelandzien.nl), industrie Westerschelde
(Edwin Paree), noordse woelmuis (Programmabureau
Deltanatuur, prov. ZH), visdief (Chiel Jacobusse)

p.10: mosselhangcultures en kitesurfen (Loes de Jong)

p.11: jachthaven (Loes de Jong)

p.12: scheepvaart (Loes de Jong)

p.13: rietruigte (Programmabureau Deltanatuur, prov. ZH)

p.14: scheepvaart Moerdijk (Loes de Jong)

p.15: Esscheplaat (Peter Meininger/Saxifraga), lepelaar en kuifeenden
(Programmabureau Deltanatuur, prov. ZH)

p.16: Haringvlietsluizen (Loes de Jong)

p.17: wulp (Chiel Jacobusse), grote sterns (Peter Meininger/Saxifraga),
Tiengemeten (Loes de Jong)

p.18: Brouwersdam (Loes de Jong)

p.19: duiken (www.laatzeelandzien.nl), rotganzen (Peter Meininger/Saxifraga)

p.20: visserij (Marcel Kentin)

p.21: Roggenplaat (Edwin Paree), tureluurs (Programmabureau
Deltanatuur, prov. ZH)

p.22: zeehonden (www.laatzeelandzien.nl), Roggenplaat (Edwin Paree)

p.23: kitesurfen Oesterdam (Anja van Ast)

p.24: waterrecreatie (Thomas Fasting)

p.25: plaatrecreatie (Loes de Jong), slobeenden (Peter Meininger/
Saxifraga), wakeboarden (www.laatzeelandzien.nl)

p.26: schor (Anja van Ast)

p.27: Hooge Platen (Edwin Paree), rosse grutto (Chiel Jacobusse),
estuariene natuur (Loes de Jong)

p.28: hoogwatervluchtplaats (Sander Lilipaly)

p.29: organogram (Photographics)

p.30: toegangsbeperking (www.laatzeelandzien.nl)

p. 31: excursie Saeftinghe en meetactiviteiten (Edwin Paree)

Kijk voor meer informatie op
www.rijkswaterstaat.nl
www.rwsnatura2000.nl
of bel 0800 - 8002

